

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський державний педагогічний університет
ім. К. Д. Ушинського

Т. Є. Єременко, О. М. Геркєрова, О. М. Трубіцина

English Absurd Poetry. Limericks

Методичні рекомендації

Одеса – 2018

УДК: 420+808.87+808.81

ББК: 81.2+83.001

Пропоновані методичні рекомендації призначені для ознайомлення студентів молодших курсів спеціального факультету з лімериками як однією з форм англійського комічного вірша.

Передмова

Методичні рекомендації English Absurd Poetry. Limericks. містять матеріал для ознайомлення студентів молодших курсів спеціального факультету з лімериками як однієї з форм англійського комічного вірша.

Методичні рекомендації умовно поділено на дві частини. Перша включає теоретичний матеріал, що охоплює такі аспекти: англійський гумор, поняття комічного й ексцентричного в художній літературі, історія, структура й інтонаційні особливості лімерика, відомості про Едварда Ліра, Льюїса Керолла та інших прихильників поезії нонсенса, а також питання і завдання до теоретичної частини.

Друга частина методичних рекомендацій містить лімерики і практичні завдання до них. У процесі роботи над запропонованими нами віршами студенти відпрацьовують навички виразного читання, знайомляться з такими поняттями як асонанс, алітерація, гра слів, логічний наголос, орфографічний гумор тощо. Методичні рекомендації також включають поради щодо написання своїх власних «маленьких шедеврів». Вважаємо, що методичні рекомендації допоможуть прочинити двері в дивний світ поезії нонсенса для всіх справжніх цінувальників тонкого англійського гумору.

Англійський гумор

Енциклопедичний російський словник трактує поняття «гумор» як «особливий вигляд комічного, що поєднує кепкування і співчуття, зовні комічне трактування і внутрішню причетність до того, що видається смішним. На відміну від "руйнівного сміху" сатири і "сміху переваги" (зокрема іронії), у гуморі під маскою смішного криється серйозне ставлення до предмету сміху і навіть виправдання "дивака", що забезпечує гумору більш цілісне відображення суті явища» [2]. У культурологічному дослідженні В.Я. Проппа «Проблеми комізму і сміху» розкривається феномен сміху через його вивчення в контексті історико-культурної заданості. «Кожна епоха і кожен народ мають особливе, специфічне для них відчуття гумору і комічного, які інколи незрозумілі і недоступні для інших епох. Причина цього може критися в умовах історичного, соціального, національного і особистого порядку» [6]. Деталізуючи питання, В. Я. Пропп згадує про наявність певної національної диференціації сміху, що склалася історично: «Можна сказати, що французький сміх відрізняється витонченістю і дотепністю (Анатоль Франс), німецький – деякою ваговитістю (комедії Гауптмана), англійський – інколи добродушним, інколи їдким кепкуванням (Діккенс, Бернард Шоу), російський – гіркотою і сарказмом (Грибоедов, Гоголь, Салтиков-Шчедрін). Утім, наукового значення ці спостереження не мають, хоча подібні штудії і не позбавлені інтересу» [6].

Концепт гумор є одним з найважливіших в англійській лінгвокультурі. Вважається, що англійця можна визначити за трьома ознаками: манірності, зарозумілості і за відчуттям гумору, яке ніколи не буде зрозуміле іноземцям. Як писав у своїх «Англійських листах» чеський письменник Карел Чапек, «англійці неймовірно серйозні, солідні і поважні, але раптом щось спалахне, вони скажуть що-небудь дуже смішне, з дотепним гумором, і знову стануть солідними, як старе шкіряне крісло» [9]. Сміятися над собою і над іншими цілком природно для англійця. Ця властивість культивувалася століттями, уважалася найважливішою гідністю людини. Англійські стародавні книги гарних манер стверджують, що «почуття гумору можна і потрібно культивувати», а «ідеальна людина повинна неодмінно мати почуття гумору, інакше вона буде далекою від досконалості» [1]. Іносказання, гра слів, парадоксальні вислови, гострі жарти – все це складає славу англійського народу і мови. І не завжди однаково зрозуміло і приємно оточенню, яке часто «попадається на вудку» англійської дотепності.

Поняття комічного і ексцентричного в художній літературі

Будь-який художній текст несе в собі певну ідею, якій підпорядковуються мовностилістичні засоби. Частина художньої літератури, поряд з глибокими і серйозними думками, містить елементи комічного й ексцентричного, що відображають реальне (або вигадане) життя, яке не існує без гумору. Гумор є важливою умовою нормальної життєдіяльності суспільства, будучи елементом творчості й освітнього процесу. Створення стрункої і максимально повної класифікації відтінків комічного становить значні труднощі, оскільки межі між цими відтінками часто бувають дуже хиткими і важко вловимими.

Чіткій теорії комічного не існує донині через розмитість кордонів і значного числа близьких понять. Гумор, сміх, жарт, веселе, дотепність, іронія, кепкування, сарказм, сатира – все це різні форми комічного. Будучи складним соціокультурним явищем, комічне вимагає різнобічного підходу як у лінгвістичному, так і екстралінгвістичному аспектах. Основоположником психологічного підходу до гумору можна вважати З. Фрейда. У своїй роботі «Дотепність і його відношення до несвідомого» [8] він описував почуття задоволення в його зв'язку зі сміхом. Комічне (дотепність, іронія тощо) пояснюється через механізм витіснення й економію психічної енергії. В основі комічного, на його думку, завжди лежить відсилання до несвідомого, витисненого зі свідомості. Сміх розуміння є вираженням радості інтелектуальної. На ньому, зокрема, ґрунтується весь мовний гумор: гра слів, каламбури, словесна дотепність і таке інше, а також так званій абстрактний гумор. Сміх пізнавання є різновидом сміху розуміння, що заснований на прямому зіставленні актуального явища з іншим, що підказані пам'яттю. Основними формами комічного в мистецтві є гумор і сатира. Іронія є сполучною ланкою між ними.

Під комічним передбачається «розуміння невідповідності». Діти починають розуміти ці невідповідності дуже рано. Невідповідність або безглуздість дій чи поведінки самі собою не створюють почуття комічного, для цього потрібно викриття. Гумор припускає, що за зухвалими смішними недоліками криється щось позитивне. У гуморі сміх поєднується із симпатією до того, на кого він скерований. Гумор – це здатність сміятися над тим, що любиш. Чистий гумор відноситься до світу як до улюбленої істоти. Іронія розщеплює ту єдність, із якої виходить гумор. Іронія – це «складна форма реалізації гумористичного ставлення автора до змальовуваного

об'єкту. Складність цієї форми в її прихованому закодованому вигляді» [5]. У чистому вигляді іронія передбачає, що людина відчуває свою перевагу над предметом, який викликає у нього іронічне ставлення. Питання про ексцентричне в художній літературі, особливо в літературі для дітей, є маловивченим і недостатньо висвітленим у сучасній науці. Важливе значення ексцентричного в мові дитячої літератури підкреслив К.І.Чуковський, який написав у 1924 р. статтю «Лепіє безглуздості» [10]. Автор відзначає тяжіння дитини до перевертнів і прагнення до порушення встановленого порядку речей. Дитячий фольклор тяжіє до невідповідностей, несообразностям і розриванню зв'язків між предметами і їх постійними ознаками». Письменник вважає не випадковим виникнення в дитячому фольклорі різних народів широкої групи «пустотливих, дивовижних віршів, присвячених навмисному систематичному відхиленню від установленої норми». І. Чуковський неодноразово наголошує про важливе педагогічне значення комічних і ексцентричних елементів та ігрового початку в дитячій літературі для інтелектуального розвитку дітей. Дослідник проблем ексцентричного в англійській дитячій літературі Н. М. Демурова також звертає увагу на значну роль елементу гри в ексцентричній дитячій літературі. Цей елемент є необхідною умовою життя дитини в ранньому віці. З його допомогою дитина пізнає навколишній світ: «сміючись над явною нісенітницею, він не лише зміцнюється в своїх уявленнях про реальний світ, але і відчуває свою перевагу над автором-диваком, який все переплутав» [3]. Суть визначення ексцентричного зводиться до незвичайної, нестандартної поведінки, алогічної і навіть безглуздої. Звернемося до різних словників із метою уточнення цього визначення. Тлумачний словник іншомовних слів дає визначення ексцентричного як край своєрідний, незвичайний до дивацтва [7]. Поза сумнівом, що сприйняття ексцентричного, як і комічного, індивідуально, залежить від віку, інтелектуального рівня і фонових знань, і всі ці чинники впливають на реакцію читача або слухача. На наш погляд, лише із-за різниці між дорослим і дитячим сприйняттям багато дій видаються дорослим ексцентричними, тоді як діти ті ж самі дії не вважають дивними або відхиленням від загальноприйнятих дорослими норм. Таким чином, під ексцентричним також маються на увазі невідповідності, лише не викриття їх, як це впливає з трактування комічного, а спостереження й аналіз цих невідповідностей. Ексцентричне не завжди пов'язане зі смішним і необов'язково викликає посмішку, а найчастіше призначається для прояву епатажності або екстравагантності. У дитячій літературі ексцентричне

допомагає дитині самостійно розрізнити казкове від реального і отримати від цього задоволення.

Поезія нонсенса. Лімерик. Евард Лір та інші

Однією з форм англійського комічного вірша є лімерик, що поширився спочатку в пісенній творчості; і хоча походження його точно невідоме, вважається, що назва «лімерик» бере початок від рефрену пісень, що виконуються ірландськими солдатами-ополченцями, які служили при французькому королі Людовику XIV. На своїх вечірках солдати, імпровізуючи, виконували пісеньки (часто не зовсім пристойного характеру), кожен куплет у яких завершувався рефреном, гучно повторюваним хором – Will you come up to Limerick? (чи за іншою версією, Won't you come up to Limerick?) («Вернешься ли ты в Лимерик?»). Тому англійське слово «лімерик» має наголос на першому складі – так само, як назва міста в Ірландії, що дала назву цій поетичній формі.

Довкола історії походження лімерика існує багато легенд і домислів. Так, наприклад, один з авторів стверджує, що ще Арістофан (V-IV вв. до н.е.) використовував лімерики у своїх п'єсах; інший дослідник виявив лімерик, що описує лева, у манускрипті XIV ст, що зберігається в Британському музеї. Лімерики знаходять у п'єсах Шекспіра (загалом ці приклади відносяться до епізодів, пов'язаних так чи інакше з народною пісенною творчістю, як, наприклад, пісня вже божевільної Офелії в «Гамлеті») і в Бена Джонсона.

Найбільш поширеною і частіше за інших цитованою є теорія виникнення лімерика як жанру, належить Ленгфорду Ріду, який не лише збирав і видавав лімерики, але і сам писав їх. Саме згідно цієї теорії лімерики співалися, а не декламувалися, причому це була імпровізація; зміст їх був різним, не змінювався лише рефрен, що виконується хором.

Лімерик – це форма гумористичного, комічного вірша абсурдного змісту (nonsense verse), написаного, як правило, анапестом і що складається з 5 рядків, що римуються аавва; до того ж, 1-я, 2-я і 5-я рядки тристопні, а 3-я і 4-я – двостопні. Комічність в лімеріку досягається безглуздям змісту або безглуздістю поведінки описуваних у ньому характерів. Але хоча в основу лімерика покладений абсурд, нісенітниця, ця нісенітниця, як відзначають дослідники, або має бути логічно організована, або, не маючи очевидної логічності викладу, повинна проте містити якийсь, хай абсурдний, сенс («sensible nonsense or nonsensical sense»). Автори, що пишуть лімерики, як

правило, дотримуються одного з двох напрямів. Із одного боку, можна суворо дотримувати всіх технічних особливостей форми при тому, що описувана ситуація має бути досить гротесковою; прихильники іншого напрямку роблять основну ставку на дотепну, незвичайну розв'язку, що міститься в останньому рядку, і надають велике значення оригінальності рими.

До XIX ст, до того часу, коли ця форма стала популярною і знайшла ті чіткі межі, що властиві їй і вважаються характерними для неї і дотепер, лімерики, з'являючись інколи в друкарському вигляді, були тим, що в XX ст стало називатися «андерграундом» — тобто тим, що не відноситься до традиційного, загальноприйнятого в галузі мистецтва і через це таким вважатися не може. Відомо, що перша збірка лімериків була видана у Лондоні в 1821 р. і називалася «The History of Sixteen Wonderful Old Women», а в 1822 г. за нею видана ще одна – «Anecdotes and Adventures of Fifteen Gentlemen».

Вірші в цих збірках, хоча і були написані у формі лімерика, так не називалися. Саме слово «лімерик» офіційно ввійшло до англійської мови у 1898 р., коли воно було зафіксоване в Оксфордському словнику (Oxford English Dictionary) і пояснювалося як «непристойні безглузді вірші» (indecent nonsense verse).

Очевидну популярність лімерик як віршована форма отримав після 1846 р. Тоді вийшов у світ перший том віршів Едварда Ліра «A Book of Nonsense», віршів, написаних для дітей і, як потім з'ясувалось, багатьох і багатьох дорослих, у формі лімерика. (Хоча, слід зазначити, Е. Лір ніколи свої вірші лімериками не називав; назва закріпилася за цією віршованою формою сама собою декілька пізніше – мабуть, завдяки схожості з імпровізаційною народною пісенною формою.) Е. Лір зізнавався, що використовував цю форму, почувши якось «There was a sick man of Tobago» – вірш, що увійшов до збірки «Anecdotes and Adventures of Fifteen Gentlemen»; він розумів, що форма лімерика надає безмежні можливості для використання рими, а забавний зміст є чудовим матеріалом для художніх ілюстрацій.

Едвард Лір прожив довге і нелегке життя. Він народився в Хайгейте в травні 1812 року, а помер у 1888 році в Сан-Ремо на Італійській Рів'єрі. Там він провів останні роки в товаристві свого старого слуги, суліота Георгіо Кокалі, що прожив у нього близько тридцяти років, і kota Фосса, увічного їм у віршах і малюнках (Фосс помер за декілька місяців до свого господаря, на вісімнадцятому році життя). Едвард був людиною з величезними

комплексами і невгамовним жаданням материнської любові, він був молодшим сином у сім'ї, що мала, окрім нього, ще двадцять дітей; виростила його старша сестра (матері було абсолютно не до нього ще і тому, що на той час, коли він народився, його батько розорився і потрапив за борги у в'язницю, і всі свої сили і турботи мати направила на підтримку духу і здоров'я чоловіка). Едварду з юних літ довелося заробляти собі на прожиток. У п'ятнадцять років він почав працювати: розписував ширми і віяла, малював анатомічні вивіски для лікарів. У вісімнадцять – став професійним художником. Усе життя він боровся з бідністю. Коли під старість ціною великих зусиль йому вдалося, нарешті, накопичити 300 фунтів, він не без іронії зазначив, що віднині "йому належить 9 фунтів річних!". Відомий письменник і художник, він продовжував турбуватися про те, як прожити найближчі місяці.

Грошова скрута була для нього особливо болісна ще і тому, що він страждав багатьма недугами: хронічною астмою і бронхітом, нервовими розладами, хворобою серця, що змусила лікарів рекомендувати йому абсолютний спокій, бо вони побоювалися, що це "та сама хвороба, від якої помер його батько". Лір не слухав лікарів, від всіх хвороб він знав лише один засіб – роботу. І працював він з енергією, яку важко було передбачити в цій слабкій людині. Нездоров'я і невиліковне "полювання до зміни місць" гнали його з країни в країну. Він став бродягою за схильністю і необхідністю; здавалося, він не знав утоми. Він об'їздив Албанію, Грецію, Корсику, Мальту, Крит, Єгипет, Корфу, Швейцарію, Італію, Французьку Рів'єру і мріяв відвідати Нову Зеландію, Тасманію й озеро Чад. Країни, у яких він побував, знав довшо, бо об'їздив і виходив їх вздовж і поперек, часто проходив по п'ятнадцять-двадцять миль пішки до того місця, де збирався писати. Просте перерахування випущених ним альбомів достатньо красномовне: *Views in Rome* (1841); *Excursions in Italy* (1846); *Excursions in Italy, Second Series* (1846); *Journal of a Landscape Painter in Southern Calabria* (1852); *Views in the Seven Joniar Islands* (1863); *Journal of a Landscape Painter in Corsica* (1870).

У шістдесят два роки Лір відправився до Індії і провів там близько двох років. Після перших шести місяців він надіслав до Англії не "менше 560 малюнків, великих і малих, а крім того, 9 книжок ескізів і 4 альбоми". Його "європейська" продукція також значна.

Ліра вважали диваком. Звичайно, він і був ним, – мабуть, навіть найдивакуватішим із диваків, якими по праву пишається Альбїон. У 1846 році він дав дванадцять уроків малювання королеві Вікторії, і міг би з успіхом продовжити свою кар'єру при дворі або в маєтках англійських

аристократів; проте надав перевагу над цим невірному хлібу вільного художника. Незважаючи на бідність і тривогу про завтрашній день, він, якщо і мріяв про синекуру, то лише жартома: у 1863 році, коли в Греції була відновлена монархія він просив свого друга Фортеस्क'ю (Fortescue) "to write to Lord Palmerston to ask him to ask the Queen to ask the King of Greece to give him a 'place' and specially created title to be Lord High Bosh and Nonsense Producer ... with permission to wear a fool's cap (or mitre) - three pounds of butter yearly and a little pig, - and a small donkey to ride upon."

Лір жив неодруженим, а про одруження і сім'ю – святая святих вікторіанства – говорив не серйозніше, ніж про свою кар'єру. В один з періодів свого життя Лір був пристрасно закоханий у молоду дівчину і мріяв з нею ній одружитися; хотів він цього так сильно, що, боячись дістати відмову, вирішив заздалегідь обговорити можливість одруження з сестрою своєї обраниці; вона ж, чи то в помсту, чи то просто із заздрості, запевнила його в безнадійності заходу. На сорок першому році життя він виразив упевненість, що, якщо одружиться, то "малюватиме все менш і менш добре", і жартівливо додав, що якщо і зважиться "прикувати себе", то не раніше, ніж рокам до шістдесяти п'яти, обзавівшись до того потрібною кількістю ложок, виделок тощо.

Не здобувши формально жодної освіти в століття закритих шкіл і привілейованих коледжів, він радів, що все життя стояв "на порозі знання".

Водночас Лір мав багато, хоча і вельми незвичайних пізнань і талантами: вільно говорив і писав декількома мовами, включаючи давньо- і новогрецький, був пейзажистом і блискучим художником, чудовим ботаніком і орнітологом; поклав на музику багато власних віршів і віршів свого улюбленого поета Теннісона, співав їх високим тенором, викликаючи сльози слухачів. Він був справжнім джерелом усіляких премудрощів і володів рідким даром дружби, що долучав до нього людей.

До офіційної релігії і церкви, у міру того як йшли роки, Лір ставився все більш і більш нешанобливо. Побувавши на горі Афон, місці паломництва безлічі християн, він із гнівом обрушується на догматизм і нетерпимість тамошніх ченців – "these muttering, miserable, mutton-hating, man-avoiding, misogynic, morose and merriment-marring, monotoning, many-mule making, mocking, mournful, minced-fish and marmalade masticating Monx..."

Жартуючи над ідеєю замогильного життя, він мріяв про те, що в раю сидітиме з найближчими друзями під "деревом лотоса", опустивши ноги в блакитний струмок, поїдаючи морозиво і "пелікановий пиріг", а довкола пустуватимуть райські птахи і звіри.

Лір був невисокої думки про людську природу і одного дня зізнався, що, за небагатьма винятками, люди видаються йому "жахливими ідіотами". Він не любив суспільство і скаржився, що втомився від тих, що облягали його "нових людей, дурних людей, бадьорих людей, докучливих людей, фанатичних людей, вульгарних людей, потворних людей, інтригуючих людей, метушливих людей, омбломфічеських (Omblomphious - слово, винайдене Ліром, очевидно, включило всі перераховані вище епітети) людей – взагалі людей". Він надавав перевагу не суспільству, а невеликому колу близьких друзів.

Багато що його дратувало: проповіді модних священників, кудкудакання курей, світське базікання, натовп, шум, погана музика.

Він ставився скептично до загальноприйнятих норм поведінки і моралі. Дивацтво було для нього суспільною позицією, ексцентризм – формою захисту особи від строго регламентованого буржуазного суспільства з його шкалою соціальних цінностей.

Одного разу, коли він робив замальовки в зоопарку, його роботу помітив граф Дербі і запросив до себе – навчати малюванню своїх внуків, а разом і проілюструвати книгу про свою стайню, однією з пам'яток графства. Живучи в маєтку Ноуслі (Knowsley), де він декілька років малював величезні зграї рідкісних птахів, вивезених графом зі всіх кінців світу, він зізнавався друзям, що відчуває тугу в анфіладі урочистих спокоїв, в яких йому "хотілося б пострибати на одній ніжці". За цим нешкідливим бажанням стоїть значно більше, чим може видатися на перший погляд.

Славу Ліру принесли дві невеликі книжки - *A Book of Nonsense* (1846) і *More Nonsense* (1870). Він присвятив їх дітям і внукам графа Дербі, вірним друзям і цінителям "стрибання на одній ніжці". Але після виходу в світ першої з цих книг стало зрозуміло, що читати їх будуть не лише діти. "Нісенітниця" Ліра відразу ж міцно увійшли до великої літератури, надавши чималий вплив на її розвиток.

Опубліковані пізніше пісні й алфавіти-nonsense *Songs, Stories, Botany and Alphabets* (1871); *Laughable Lyrics* (1877) лише закріпили його славу "лауреата нонсенса".

Деякі дослідники вважають, що термін "лімерик" виник лише в 70-і роки; в усякому разі в словниках він з'явився лише в 1890 році. У наш час висловлювалися припущення, що "limerick" є похідне від імені самого Ліра (Leag+ lyric) – припущення дотепні, але навряд чи правильні. А дехто навіть пов'язує слово "лімерик" із рибальством – лімерікським гачком називався риболовецький гачок "with a very peculiar bend; very catchy".

Що б там не було, а Лір використовував форму народного лімерика. Він зберіг його основну схему, ввівши, проте, невеликі зміни. Він злив третій і четвертий усічені рядки в один, об'єднаний внутрішньою римою, і додав особливу урочистість першому рядку вживанням заголовних букв. Водночас він зосередив свою увагу на маловірогідному, незвичайному, відкинувши всі інші традиційні сюжети лімерика.

Лір створив особливий, ні на що не схожий світ, що відкидав всі правила і закони "розсудливого" суспільства. На цьому світі не ходять в церкву, не подумують про порятунок душі, не визнають суспільних відмінностей, не благодотворюють, не мріють про гроші, звання, чини, вигідні одруження і зв'язки, не лицемірять, не падають, не бояться смерті, не принижуються перед владою багатими, не тремтять перед тим, що скажуть сусіди. Тут люди зайняті самими "основами" буття – вони їдять, п'ють, сплять, ловлять рибу, бігають, стрибають, вмирають і воскресають. Матеріальні основи буття осмислюються тут весело і гротескно. Якщо їдять – то цибулю з медом, або кашу з мишами, чи лише булочки і пиріжки; або – тисячі фініків чи павуків з пилом. Якщо п'ють – то один лише настій олександрійського листя або гаряче пиво. Захворівши чумою, виліковуються вершковим маслом; сплять – на столі. Впавши з коня і розбившись навпіл – воскресають, склеївши половинки добрим клеєм, а повалившись у казан з киплячим бульйоном – вилазять з нього живими і неушкодженими. Герої Ліра здійснюють безліч нез'ясовних вчинків: сидять на вершинах пальм, бігають вгору і вниз по горах, живуть в банках і скринях, на суші поводяться немов на морі, а на морі – немов на суші. Вони не відокремлюють себе від природи: пташки в'ють гнізда в їх бородах і відпочивають у них на носах і капелюхах, вони танцюють з воронами, посміхаються коровам, розмовляють зі свинями. Вони люблять музику, але читанням займаються рідко і завжди з сумним результатом: почитавши, стоячи на одній нозі, Гомера, кидаються в прірву, а втративши Вітрувія, що згорів у полум'ї Везувію, беруться за міцні напої. (Можливо, не випадково така доля осягає в Ліра Вітрувія, римського мистецтвознавця і архітектора епохи Августа, що виступав проти гротеску в живопису).

Зовнішність їх відповідно їх вчинків – голови то величезні, то крихітні, з шпилькову голівку, а то і просто квадратні, носи такі довгі, що доводиться наймати для них носильників; очі різного розміру і кольору. Вони красуються то в жіночому одязі, то в мішковині. Пташенята і щенята зростають у них на очах до гігантських розмірів, корови підіймаються на дерева, меблі встають вверх ногами. Все це підкреслено земне, пов'язане з

фізичним буттям, складається у веселу гротескову картину буття. Нонсенс Ліра – це вічне свято, сонце і безперервний карнавал, де на світло раз у раз вискакують найнесподіваніші маски.

Лір посідає окреме місце в історії не лише англійської, але і європейської літератури ХІХ століття. Звичайно, у нього, як у всякого письменника, є свій літературний родовід. Десь на самому її початку – безіменні народні співці, веселі божевільні, у яких корови стрибали через місяць, суниця зростала на дні морить, а мудреці ловили неводом в озері місяць. У сміху ліровських масок чується деколи і далекий відгомін буйного карнавалу Ренесансу, шутовський дзвін його бубонців. Утім, все це віддається слабкою ехо-камерою, карнавал «переживається» наодинці. Набагато ближче Ліру гротеск романтичний. Він добре знав і любив англійських просвітителів – до кінця днів возив він з собою, наприклад, том "Глядача" Стилю і Аддісона. Проте відомі сторони Освіти, підхоплені в ХІХ столітті епігонами-моралізаторами, – вузька розсудливість, дидактизм, утилітаризм – знаходять у його творчості пародійне освітлення. "Нонсенс" Ліра і є, в першу чергу, атака на повчальну, пісну, пуританську літературу початку століття. Це і ріднить Ліра з романтиками. Звичайно, Ліра важко порівнювати з Байроном або з Кольріджем, дуже різні вони в самій суті їх творчості. З Чарльзом Лемом або з Томасом Гудом точок зіткнення значно більше; але краще всього зіставити Ліра з німецьким романтиком, померлим, коли Ліру було всього десять років – Ернстом-Теодором-Амадеєм Гофманом. Невідомо, чи був Лір знайомий з його гротесками – власне, в даному випадку це і неважливо, бо йдеться не про вплив і запозичення, а про певну типологічну схожість. Англійською гофманіаною малого жанру можна було б назвати "нонсенс" Ліра. Схожість посилюється тим, що і Лір і Гофман були такими, що прекрасно малювали і самі ілюстрували багато власних творів. Фахівці вважають Ліра засновником графічного гротеску: відступаючи від доскональної точності і вірності натурі, властивій його "професійним" малюнкам, сміливо вводячи елементи примітивізму і "дитячості", він проявляв дивну вигадку і фантазію. За Ліром послідувала ціла плеяда тих, що художників-гумористів: серед них імена таких відомих письменників, як Льюїс Керролл, В. М. Теккерей, Р. До. Честертон, що ілюструє не лише свої власні книги, але і книги своїх друзів Х. Беллока і Е.Клеріхью Бентлі, Херрі Грем, автор "Безжалісних віршів для безсердечних сімейств" (*Ruthless Rhymes for Heartless Homes*), та інші. Дослідники відзначають, що у всіх цих малюнках, також як і в ілюстраціях Ліра, панує дух розкутої веселості і свободи.

Гумор, по самій своїй суті, важко піддається раціональному поясненню, вічно "танцює", за словами Честертона, "між осмисленим і безглуздом"; більш ніж до кого-небудь це стосується Ліра. У своїх "нонсенсах" Лір підкреслено скромний і простий: у них майже немає каламбурів, а вишукані словесні образи і складні конструкції зовсім відсутні. Адже Лір майстер словесної гри; він обіграє різне написання і звучання слів. До свого друга Фортеск'ю (Fortescue) він звертається в листах як до "40scue"; він називає Mary Queen of Scots - "Mary Squeen of Cots", передбачивши тим гумористичний прийом, що набув поширення багато пізніше і названий "спунерізмом" (spoonerism); у його листах з'являються "German, Gerwoman and Gerchildren", маленького жирафа він називає "Geraffino", Лондон - "Foggoropolis", Гаррієт Бічер-Стоу - "Mrs. Beecher's Toe", – а для гіпопотама винаходить нову число множини "hippotamice". Він повстає проти традиційного англійського правопису і, передую Шюу з його "орфографією", пише: yott (yacht), monx (monks), bak (back), buzzim (bosom), omejutly (immediately), mewtschool (mutual), gnoat (note) тощо. Він із надзвичайною легкістю і винахідливістю нанизує один на іншій каламбури: politician під його пером перетворюється на "Polly Titian", а з Делі (Delhi) він пише, що ось вже десять днів, як він зайнятий "making Delhineations of the Delhicate architecture as is all impressed on my mind as in Delhibly as Delhiterious quality of the water in that city".

У своїх "нонсенсах" Лір також деколи "грає" з англійською орфографією або вставляє "дурні" каламбури: roker римує з oker (ochre); а якась пані з Тиру витягує з арфи чарівливі звуки не стільки перстами, скільки мітлою (sweep). Часто в Ліра слова-відлуння: "an earnest token of their sincere and grateful infection" злегка змінює само собою зрозуміле "affection". Ці "спотворення" не викликали протесту; навпаки, в їх захист виступили видатні лінгвісти. Ерік Партрідж, відомий англійський лексикограф і етимолог, прямо заявляє: "Edward Lear deserves as much gratitude for his humorous misuse of Standard English Words as for his neologisms" [12]. Лір – майстер нових словотворень. Вони виникають, в основному, в його пізніших і просторових творах. Це "географічні" назви: the great Gromboolian plain, the Hills of the Chankly Bores; або імена героїв: the Dong with the Luminous Nose, Oblong Oysters, Mr. and Mrs. Discobbolos, the Jumblies, Moppickon-floppsikon Bear; а також свої особливі епітети: scroobious, mumbian.

Ерік Партрідж робить спробу з'ясувати етимологію деяких із цих слів: він передбачає, що the Jumblies названі так через те, що вони "jumbled together in a sea-going sieve"; Discobbolos викликає в його уяві discobolos і

cobble-stones (останнє, правда, і йому самому видається сумнівним); scroobious-screwy (perhaps - додає Партрідж) і dubious (certainly!); a mumbian melody - з murmurous (або mumbling) і Umbrian, reminiscent of Italian music.

Цікаво, що в окремих випадках самі ілюстрації Ліра наводять, очевидно, Партріджа на його припущення. Такий, наприклад, the Dong with the Luminous Nose. Проте Quangle Wangle, навпаки, втрачається під крилатим капелюхом, на якому, немов у відомого художника Тишлера, розігрується зовсім інше дійство.

Неологізми і слововживання Ліра міцно увійшли до англійської літератури і мови. Недаремно Ерік Партрідж ставить Ліра в один ряд з такими визнаними відновлювачами мови, як Шекспір, Свіфт, Еркхарт і Мотто (Urquhart and Motteux), що переклали в 1653-1708 роках "Гаргантюа і Пантагрюеля" Рабле, Смоллет і Джойс.

Тоненькі збірки Ліра витримали безліч видань ще за його життя, а після смерті перевидавалися щорік. Лір був настільки популярний, що перші видання його книг практично недоступні. "Легко знайти Перше фоліо Шекспіра", - пише Холбрук Джексон, чим перше видання "Книги нонсенса": навіть Британському музею доводиться задовольнятися третім виданням (1861 року). Правда, на цьому виданні Лір вперше поставив своє ім'я [4].

Книги Ліра реабілітовували сміх, широко розкривши двері "осмисленим нісенітницям або безглуздому сенсу", як назвали новий жанр його сучасники. До нонсенсів звернулися багато поетів і письменники. Проте загальновідомо, що це жанр незвичайно важкий. Лише одного з англійців можна поставити поряд з "лауреатом нонсенса" Ліром – це, звичайно, Льюїса Керролла.

Подібно Ліру, Керролл прожив довге і самотнє життя, проте на відміну від Ліра він майже не покидав Англії. Вчений ексцентрик, поет, він ще в юності обезсмертив своє ім'я невеликою дитячою казкою "Аліса в Країні Чудес" (1865), яка, разом із написаним пізніше її продовженням – "Аліса в Задзеркаллі" (1871), – зайняла видатне місце в літературі нонсенса.

Проте метод Керролла значно відрізняється від ліровського. Карнавальному ходу ліровських масок, сміхом і рухами тіла тих, що кидають виклик загальноприйнятому, протистоять філософські казки-гротески Керролла, у яких, як стало очевидне останніми роками, він передбачав деякі наукові відкриття ХХ століття. Не менш дивна, чим ці казки, була поема "Полювання на Снарка" (1876), плід "раптового осяяння", за словами її автора.

У мовних новаціях Керролл слідує за Ліром, проте його увага зосереджена на "злитті" (blendings), яке, з легкої руки Шалтая-базікача, персонажа "Аліси в Задзеркаллі", отримало назву "слів-гаманців". Керролл проявляє тут неабияку винахідливість і фантазію, проте коло його діяльності набагато вужче ліровського. Ерік Партрідж свідчить, що неологізми Керролла так само міцно увійшли до сучасної англійської мови, як герої "Снарка" в "національну міфологію" [12].

Керролл і Лір не були знайомі, проте неважко передбачити, що вони знали один одного за книгами. Це тим більше ймовірно, що обидва були дружні з сімейством Теннісона і з художниками-прерафаелітами – Мілле, Хантом, Россетті. "Книга нонсенса" вийшла на дев'ятнадцять років раніше "Аліси в Країні Чудес", зате "Задзеркалля" вийшло майже на рік раніше другої книги ліровських нонсенсів. Можна скільки завгодно сперечатися про те, хто з двох поетів вплинув на іншого. Важливе одне – удвох вони завоювали тверде визнання для нового ексцентричного жанру. Звичайно, нонсени або ексцентріада – малий жанр, але це малий жанр великої літератури, що має свою специфіку, свою мову і закони і що надав у XIX і XX століттях помітний вплив на письменників різних планів.

До кінця XIX століття, незважаючи на "легіон" імітаторів, Лір і Керролл продовжували залишатися двома неперевершеними майстрами нонсенса – кожен зі своєю особою, неповторною темою й ідіоматикою. Вірші численних авторів, що намагалися слідувати за ними, не витримували порівняння з ліричними гротесками Ліра, з його жестикулюючими карнавальними масками, із філософськими і математичними нонсенсами Керролла. "Нове слово" в нонсенсі повинно було, насамперед, запропонувати нову тему і, звичайно, свій оригінальний "кут зсуву".

Таке "слово" було сказане на початку нашого століття Г.К.Честертоном і з жадністю підхоплено його численними друзями і послідовниками. Честертон написав порівняно мало віршів. Це зокрема пісні, які виспівують у його романах веселі ремісники і лицарі, любителі привільного гуляння і солоного жарту, що кидають виклик крамарям і буржуа-підприємцям. Подібно Ліру, Честертон черпає натхнення в тих далеких традиціях "доброї старої Англії", які не були зворушені холодом пуританства. Пафос "Перелітного шинку" (The Flying Inn) пронизує вся віршована творчість Честертона, майстри парадоксу, що уміє "перевертати" не лише меблі, але і складні політичні і економічні теорії. Його найближчий друг і соратник Хілер Беллок опублікував у кінці минулого століття дві парадоксальні збірки, звернених до "поганої" дитини - The Bad Child's Book of Beasts (1896), More

Beasts for Worse Children (1897), – у яких, подібно Ліру і Керроллу, висміює нудне моралізаторство "розсудливих" авторів. Керролл пародіював в "Алісі" повчальні вірші своїх сучасників і попередників: Ісаака Уоттса ("Це голос Омара ..."), Сауті ("Папа Уїльям"), Томаса Худа ("Морж і тесляр"). Беллок пропонує своїй "поганій дитині" підкреслено несподівані "моралі", сміючись над утилітаризмом прописних істин. Його "леді" і "джентльмени" є не що інше, як рицарський ідеал Честертона, перевернутий на голову.

Форма лімерика, відроджена до нового життя Ліром, отримала подальший розвиток у нашому столітті. До неї зверталися деколи навіть такі "серйозні" письменники, як Голсуорсі. Проте найпишніше вона розцвіла під пером багаточисельних анонімів, що складають "масову" літературу наших днів. Нові лімерики продовжують традицію Ліра, поповнюючи її сучасними темами – від політики до новітніх Наукових відкриттів. Форма їх стає все більш і більш витонченою. Широкого поширення набув останнім часом особливий вигляд лімерика, який можна було б назвати "візуальним" або "орфографічним". У ньому ліровський принцип спрощення англійської орфографії вивернув навиворіт, що дав своєрідний ефект подвійної переверзії. Лір римував roker з ochre, "виправляючи" правопис останньої на oker по аналогії з roker. Сучасні автори, кажучи переносно, "виправляють" тепер "коцюбу" за "охрою". Так виник особливий вигляд "орфографічної" ексцентриади, оскільки англійська мова надає для цього необмежені можливості!

Класична сатира, як правило, не апелювала до нонсенсу, проте деколи і вона перевертала сильним ударом ноги стіл або який-небудь інший предмет меблювання. Епіграматичність старих авторів, що тяжіли деколи до абсурдності, перекликається з різкішим, а часом і гірким, нонсенсом авторів сучасних.

Сміх, це свідчення духовного здоров'я, ніде, мабуть, не піддається такому випробуванню як при зіткненні з хворобою і смертю. Це добре знали і Лір, і Керролл, і, звичайно, все ті, хто відкидали "пуританство" в поезії [4].

Інтонаційні особливості лімериків

У маленькому лімеріку компактно й органічно сполучені оригінальність сюжету і ритм рядків. Віршована і ритмічна форма лімерика майже завжди одна і та ж, вона заснована на чіткому чергуванні сильних і слабких наголосів у рядку. Лімерик складається з 5 рядків і має своєрідний віршований метр, що утворюється 3-х складними стопами з сильним

виділенням на третьому складі рядка в 1, 2 і 5 (останньою) рядках, 2-х складними стопами з сильним виділенням на другому складі в 3 і 4 рядках. Схеми римування лімерика, таким чином, така: ААВВА.

Візьмемо для ілюстрації один з лімериків Едварда Ліра:

There was an old man with a beard
Who said, "It is just as I feared
Two owls and a hen
Four larks and a wren
Have all built their nests in my beard!

Інколи, для більшого гумористичного ефекту, автор підкреслено відмовляється від природно очікуваних рим. Наприклад:

There was a young poet called Dan
His poetry just didn't scan
People wanted to know
Just why this was so,
And he said, 'Well, you see, I try to yet as many words into the last lines as
I possibly can "

У даному лімеріку п'ятий рядок навмисно подовжується; рима зберігається лише в останньому слові.

Строга акцентна структура лімерика призводить інколи до зміни нормативної позиції словесного наголосу в слові (stress-shift). Наприклад:

There'was an old'man of Khartum
Who 'kept two black 'sheep in his 'room
"To re'mind me ," he'said,
"Of some'one who is 'dead,
But I 'never can 'recollect 'whom"

Загалом чітке римування лімерика дозволяє досить точно прогнозувати його ритмічну структуру. Сюжетна лінія лімерика, як правило, розвертається в першому рядку і продовжується в другому. Несподівана зміна ритму (А>В) підсилює ефект чекання (suspense). В останньому, п'ятому, рядку ми повертаємося до ритму першого рядка (В>А). Звичний ритм поєднується тут із несподіванкою розв'язкою (climax and denouement). В останньому рядку і міститься "сіль" лімерика.

Інтонаційні контури, використовувані в усній інтерпретації лімерика, мають декілька варіантів. Часто трапляється нейтральний варіант вимовлення тексту, що створює, як вважають, найбільший гумористичний ефект. До того ж інтонація першого рядка відповідає інтонації незавершеного вислову (Low Rise), інтонація другого – завершеного (Low Fall). Далі

інтонаційний зразок повторюється – Low Rise в третьому рядку. Low Fall в четвертому. В останньому рядку використовується фінальний тон, що знижується (Low Fall). Мелодійна шкала, як правило, що поступово знижується або ковзає, має емоційно-нейтральний характер. Часто перед останнім рядком, що містить розв'язку, витримується триваліша пауза. Цей варіант усної реалізації характеризується швидким темпом вимовлення.

Емфатичні варіанти вимовляння лімериків передбачають велику варіативну у використанні інтонаційних контурів. Наростання емоційної напруженості після двох рядків, промовлених найчастіше з інтонацією категоричних тверджень, підкреслюється складнішими інтонаційними контурами в подальших рядках – у третьому рядку часто з'являється складений (розділений) Fall + Rise, а в четвертому High Fall на останньому складі, що акцентується. У п'ятому рядку, що містить найбільше емоційне напруження, спостерігається складна конфігурація мелодійного контура – поєднання емоційно-зabarвлених мелодійних шкал (з порушеною поступовістю) з емфатичними тонами High Fall, Fall-rise, Fall + Rise.

Не лише ритм і мелодика, але також і темп вимовляння лімерика мають велике значення для правильної емоційно-сислової інтерпретації твору. Загалом прискорене вимовляння лімерика повинне поєднуватися з правильною розстановкою пауз у вірші. Короткі паузи використовуються, як правило, після другого і четвертого рядків. Перед п'ятим рядком пауза може бути найтривалішою. Використання психологічних пауз підсилює емоційний вплив лімерика.

Діапазон голосового тону, гучність вимовляння, і навіть голосовий тембр також можуть варіюватися залежно від сюжету і характеру інтерпретації лімерика.

Питання і завдання

Що таке гумор у Вашому розумінні? Наведіть тлумачення поняття «гумор», користуючись словниками.

У чому полягають відмінності гумору і сатири?

Чому, на вашу думку, концепт гумор є одним з найважливіших в англійській літературі?

Назвіть три ознаки, за якими можна впізнати англійця. Чи завжди Вам зрозумілий англійський гумор?

Що, на вашу думку, робить англійський гумор особливим?

Дайте визначення поняття «іронія». Що може викликати у Вас іронію?

Як пояснює поняття «комічне» З.Фрейд?

Хто з дослідників вивчав дитячий фольклор?
Дайте визначення поняттю «ексцентричне». Що Вам відомо про історію походження лімерика?
Назвіть композиційні особливості лімерика. За рахунок чого досягається комічність лімерика?
Коли була видана перша збірка лімериків і яку вона має назву?
Коли слово «лімерик» офіційно увійшло до англійської мови і як пояснювалося його значення в Оксфордському словнику?
Що Ви знаєте про Едварда Ліра?
Які зміни вніс Едвард Лір у форму лімерика?
Які мовні новації трапляються у творах ще одного майстра нонсенса – Люїса Керолла?
Розкажіть про розвиток жанру лімерика наш час.
Яка схема римування лімерика?
Які інтонаційні контури використовуються в усній інтерпретації лімерика?
Розкажіть про розстановку пауз під час читання лімерика вголос.

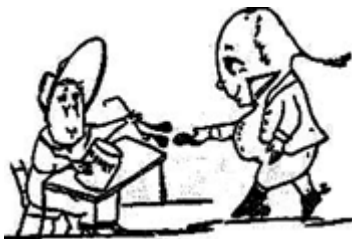
The World of Nonsense

There was a Young Lady whose chin
Resembled the point of a pin;
So she had it made sharp,
And purchased a harp,
And played several tunes with her chin.

Questions, inspired by the limerick:

1. How can one turn his disadvantage to advantage?
2. What are advantages and disadvantages of being attractive?
3. What do you think "beauty is skin deep" means?

There was an Old Man of Kilkenny,
Who never had more than a penny;
He spent all that money
On onions and honey,
That wayward Old Man of Kilkenny.

Questions, inspired by the limerick:

1. What do you usually spend money on?
2. How can people become rich?
3. Can a person be poor, but happy?

There was an Old Man of Madras,
Who rode on a cream-coloured ass;
But the length of its ears
So promoted his fears,
That it killed that Old Man of Madras.

Questions, inspired by the limerick:

1. What is your biggest fear for yourself?
2. Why do people have different fears?
3. What happens to you physically and emotionally when fear takes hold of you / overcomes you?

There was a Young Person of Crete
Whose toilet was far from complete;
She dressed in a sack
Spickle-spackled with black,
That ombliferous Person of Crete

Questions, inspired by the limerick:

1. What kind of clothes do you usually wear?
2. Do you think people feel different when they wear different clothes?
3. How often do you buy new clothes?

There was a Young Lady of Norway,
Who casually sat in a doorway;
When the door squeezed her flat,
She exclaimed, 'What of that?'
That courageous Young Lady of Norway.

Questions, inspired by the limerick:

1. What is courage? Can you give an example?
2. The author of *Raising Kids with Courage* found that when he asked elementary children what they thought courage means, the first response he always heard emphasized that courage meant *not being afraid*. What do you think? Is it true?

3. Do you think fear is a useful emotion?

There was an Old Person whose habits
Induced him to feed upon rabbits;
When he'd eaten eighteen
He turned perfectly green,
Upon which he relinquished those habits

Questions, inspired by the limerick:

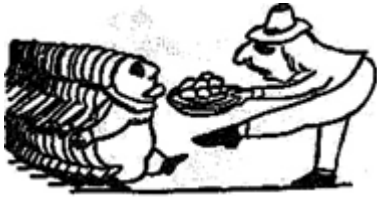
1. Have you ever been on a diet? What is the best way to diet?
2. Do you think dieting can be dangerous?
3. What is the difference between diet and a healthy diet?

There was an Old Person of Cadiz,
Who was always polite to the ladies;
But in handing his daughter,
He fell into the water,
Which drowned that Old Person of Cadiz.

Questions, inspired by the limerick:

1. What do you think are some good manners?
2. Why are manners important?
3. What culture do you think is the most polite? Explain.

There was an Old Man of Apulia,
Whose conduct was very peculiar:
He fed twenty sons
Upon nothing but buns,
That whimsical Man of Apulia.

Questions, inspired by the limerick:

1. What do you think about dietary restrictions?
2. Are you concerned about your daily calorie intake when choosing something to eat?
3. Do you think a vegetarian diet is better than a diet that includes meat?

There was an Old Man of Corfu,
Who never knew what he should do;
So he rushed up and down
Till the sun made him brown,
That bewildered Old Man of Corfu.

Questions, inspired by the limerick:

1. At what age do people usually begin to work in your country?
2. Name three occupations that you could do.
3. Name three occupations that you could never do?

There was an Old Person of Cromer,
Who stood on one leg to read Homer;
When he found he grew stiff,
He jumped over the cliff,
Which concluded that Person of Cromer.

Questions, inspired by the limerick:

1. What comes to mind when you hear the word 'poetry'?
2. "Poetry is a mirror which makes beautiful that which is distorted." ~ Percy Shelley. What do you think of Shelley's quote?
3. What role does poetry play in your culture?

There was an Old Man who said,
'How Shall I flee from that horrible cow?
I will sit on this stile,
And continue to smile,
Which may soften the heart of that cow.'

Questions, inspired by the limerick:

1. When was the last time you couldn't stop smiling?
2. What do you think of the Mona Lisa's smile?
3. Is it possible to smile too much?

There was an Old Man of the Hague,
Whose ideas were excessively vague;
He built the balloon
To examine the moon,
That deluded Old Man of the Hague.

Questions, inspired by the limerick:

1. What are the best and the most useful inventions of the mankind in the 20th and 21st centuries?
2. What would you invent if your a scientist?
3. What do you think is the worst invention of the mankind? (weapon, atomic energy, cigarettes, television, mobile phones, cars, genetically modified products etc)

There was an Old Man of Berlin,
Whose form was uncommonly thin;
Till he once, by mistake,
Was mixed up in a cake,
So they baked that Old Man of Berlin.

Questions, inspired by the limerick:

1. What eating disorders do you know?
2. How much do you enjoy eating?
3. Are you a fussy / picky eater?

There was a Young Lady of Russia,
Who screamed so that no one could hush her;
Her screams were extreme -
No one heard such a scream
As was screamed by that Lady of Russia.

Questions, inspired by the limerick:

1. What are the differences between a sound and a noise?
2. Do you sound like your parents?
3. What are your favourite sounds?

There was a Young Lady of Parma,
Whose conduct grew calmer and calmer;
When they said, 'Are you dumb?'
She merely said, 'Hum!'
That provoking Young Lady of Parma.

Questions, inspired by the limerick:

1. Have you ever not tolerated someone's behavior?
2. Is there any behavior that you would not find acceptable?
3. Do indifferent people irritate you?

There was an Old Person of Burton,
Whose answers were rather uncertain;
When they said, 'How d'ye do?'
He replied, 'Who are you?'
That distressing Old Person of Burton.

Questions, inspired by the limerick:

1. What are some characteristics of your personality?
2. Are you a determined person? Are you a stubborn person?
3. If you could change any aspect of your personality, what would it be?

There was an Old Person of Fife,
Who was greatly disgusted with life;
They sang him a ballad,
And fed him on Salad,
Which cured that Old Person of Fife.

Questions, inspired by the limerick:

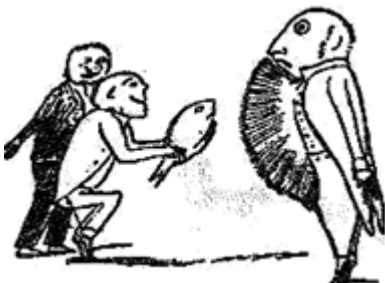
1. Are you satisfied with your life?
2. What can help you if you feel tired? Sad? Lonely?
3. What can make you happy?

There was an Old Person of Shields,
Who frequented the valleys and fields;
All the mice and the cats,
And the snakes and the rats,
Followed after that Person of Shields.

Questions, inspired by the limerick:

1. Are you afraid of snakes? What is the biggest snake you have seen? Are there any poisonous snakes in your country?
2. Are you frightened of spiders? What do you do if you see one?
3. What are the pros and cons of keeping a pet?

There was an Old Person of Brill,
Who purchased a Shirt with a Frill;
But they said, 'Don't you wish
You mayn't look like a fish,
You obsequious Old Person of Brill?'

Questions, inspired by the limerick:

1. Do you think it is important to be in fashion?
2. Do you think that the clothes we wear reflect what is inside us ?

3. When and where did you buy an article of clothing you're wearing right now? Why did you choose it?

There was a Young Person in Red
Who carefully covered her Head,
With a bonnet of leather,
And three lines of feather,
Besides some long ribands of red.

Questions, inspired by the limerick:

1. Is it possible to be beautiful without wearing any make-up, earrings or other accessories?
2. Why is it acceptable for women to wear men's clothing, but not for men to dress in women's clothing?
3. Is it possible for women to wear too much make-up?

There was an Old Man of Hong Kong,
Who never did anything wrong;
He lay on his back,
With his head in a sack,
That innocuous Old Man of Hong Kong.

Questions, inspired by the limerick:

1. Do you know people who hide from life “in a sack”?
2. Comment on the quote “It's only those who do nothing that make no mistakes”

3. Comment on the proverb “Still water run deep”

There was an Old Person of Woking,
Whose mind was perverse and provoking;
He sat on a rail,
With his head in a Pail,
That illusive Old Person of Woking.

Questions, inspired by the limerick:

1. Do you know anybody whose behavior is provoking? What do we call provoking behavior?
2. Have you ever done anything extravagant on a bet?
3. Have you ever met people with an offbeat sense of fashion?

There was an Old Lady of France,
Who taught little Ducklings to dance;
When she said, 'Tick-a-tack!'
They only said, 'Quack!'
Which grieved that Old Lady of France.

Questions, inspired by the limerick:

1. Do you consider yourself an animal lover?

2. Do you think it is right to keep wild animals in captivity all their life
3. Is it morally right to spend a lot of money on pets, rather than helping people in need?

There was a Young Lady in Blue,
Who said, 'Is it you? Is it you?'
When, they said, 'Yes, it is,'
She replied only, 'Whizz!'
That ungracious Young Lady in Blue.

Questions, inspired by the limerick:

1. What are some examples of bad manners that you hate?
2. Do you think people are more polite or less polite now than in the past?
3. What is something that isn't considered rude but should be?

There was an Old Man in a Garden,
Who always begged everyone's pardon.
When they asked him, 'What for?'
He replied, 'You're a bore!
And I trust you'!! go out of my garden.'

Questions, inspired by the limerick:

1. Should people behave differently with friends than with family? Do you treat people who are close to you better than strangers, or vice versa?
2. Will we be judged for our behavior? Do you believe in a God who punishes bad people and rewards good people?
3. Have you changed anything about your behavior?

Questions and tasks

Comment on the metrical set of the limerick

How many syllables are there in the 1, 2 and 5 lines?

How many syllables are there in the 3 and 4 lines?

What lines are rhymed?

Make a scheme of rhyming the limerick.

What words coincide in a limerick?

What words are rhymed in the limericks given above?

Mark stresses and tunes.

Practice the rhythm of limericks by clapping you hands or snapping your fingers.

What intonation contours are used while reading the limerick?

What is the difference between the neutral and the emphatic variants of reading the limerick?

Read the limerick, trying to sound neutral.

Read the limerick, trying to convey emotions: offence, surprise, astonishment, excitement, pride, joy, elation, anger, annoyance, irritation, anxiety, embarrassment, tension, terror etc. What components of intonation help you to do it?

Comment on the pauses in the limerick.

Comment on the tempo of reading the limerick.

Read the 1,2 and 5 line slowly, 3 and 4 lines – quickly. How do the changes of tempo affect the perception of the verse?

Comment on the contents of the limerick.

Tell the story in prose in detail

Memorize the limerick

Stylistics of the Limerick

What is assonance?

Find the examples of assonance in the limerick.

There was an Old Man with a beard,
Who said, 'It is just as I feared!
Two Owls and a Hen,
Four Larks and a Wren,
Have all built their nests in my beard!'

What is alliteration?

Find the examples of alliteration in the limerick.

There was a Young Lady of Dorking,
Who bought a large bonnet for walking;
But its colour and size,
So bedazzled her eyes,
That she very soon went back to Dorking.

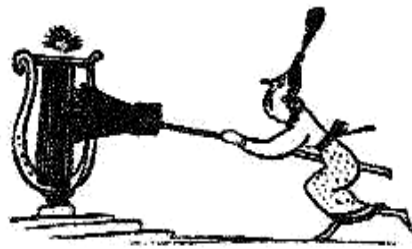

What is pun?

Find the examples of pun in the limericks

There was a young fellow named Hall
Who died in the spring in the fall.
'Twould have been a bad thing
Had he died in the spring
But he didn't — he died in the fall.

There was a Young lady of Tyre,
Who swept the loud chords of a lyre;
At the sound of each sweep,
She enraptured the deep.
And enchanted the city of Tyre.

What is logical stress?

Find the example of logical stress in the limerick.

There was an old man of Columbia,
Who was thirsty, and call out for some beer;
But they brought in quite a lot,
In a small copper pot,
Which disgusted that man of Columbia.

What is litotes?

Find the example of litotes in the limerick.

There was an old person of Dean,
Who dined on one pea and one bean;
For he said, "More than that
Would make me too fat,"
That cautious old person of Dean.

What are homophones?

Find the examples of play on homophones in the limericks

Said the fair-haired Rebecca of Klondike,
"Of you I'm exceedingly fond, Ike.
To prove I adore you
I'll dye, darling, for you
And be a brunette, not a blonde, Ike."

The was a young girl, a sweet lamb,
Who smiled as she entered a tram.
After she had embarked,
The conductor remarked,
"Your fare." And she said, "Yes, I am."

Orphographical Humour

The spelling of the last words in the first line determine the spelling of the simple words rhyming with it in the second and in the fifth lines. Spell the words in italics correctly.

Wemyss is read as [*w ɹɛmɪs*].

There was a young lady named Wemyss,
Who, it *semyss*, was afflicted with *dremyss*.
She would wake in the night
And, in terrible fright,

Shake the *bemyss* of the house with her *scremyss*.

The same concerns the word rhyming with the word *height*.
There was a young girl in the choir

Whose voice rose *hoir* and *hoir*,
Till it reached such a height
It was clear out of *seight*,
And they found it next day in the *spoir*.

There was a crusader of Parma,
Who went to the bed with his *charma*;
She, naturally nude,
Said, ‘Don’t think me rude,
But do you think you should take off your *arma*?’

There was a young man of Calcutta
Who had a most terrible *sutta*,
He said, 'Pass the h...ham,
And the j...j...j...jam,
And the b...b...b...b...b...*butta*.

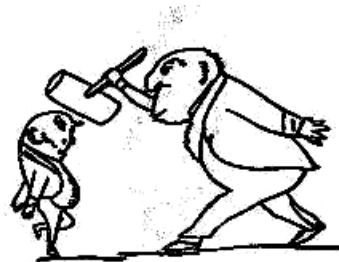
What is abbreviation? Taking into consideration, that Mr. is Mister, try to guess what *kr.*, *sr.* stand for. Spell the word *nite* correctly.

She frowned and called him Mr.
Because in sport he kr.
And so in spite
That very nite
This Mr. kr. sr.

Structure of the Limerick

Organize the lines of the limericks correctly:

They silenced his clamour,
There was an old person of Buda,
Till at last with a hammer,
Whose conduct grew ruder and ruder
By smashing that person of Buda.

That intrinsic Old man of Peru
So he tore off his hair,
There was an Old man of Peru
And behaved like a bear,
Who never knew what he should do.

He was ready to faint,
There was an Old Man in a boat,
When they said, 'No! you ain't!'
That unhappy Old Man in a boat.
Who said, 'I'm afloat, I'm afloat!'

Came untied when the birds sate upon it;
All the birds in the air
But she said: 'I don't care!
Are welcome to sit on my bonnet!
There was a Young Lady whose bonnet,

People all turned aside,
Were unique as to colour and size;
When she opened them wide,
There was a Young Lady whose eyes,
And started away in surprise.

She purchased some clogs
And frequently walked about Ryde.
There was a young lady of Ryde,
And some small spotted dogs,
Whose shoe-strings were seldom untied.

Rhyme in the Limerick

Find all possible rhymes to the following words: *tree, buzz, supposed, rats, flute, flight, South, dish, rocks, out, gong, law*. There are websites that will help you find rhyming words.

<http://www.rhymer.com/>

<http://www.rhymezone.com/> ;

<http://www.rhymer.com/>;

<http://www.writeexpress.com/online2.html>;

<http://rhyme.poetry.com/>

Put in the appropriate rhyme.

There was an Old Man in a tree,
Who was horribly bored by a ...;
When they said, 'Does it buzz?'
He replied, 'Yes, it ...!'
'It's a regular brute of a Bee!'

There was an Old Man who supposed,
That the street door was partially ...;
But some very large rats,
Ate his coats and his ...,
While that futile old gentleman dozed.

There was an old Man with a flute,

A sarpint ran into his ...;
But he played day and ...
Till the sarpint took flight
And avoided that man with a flute.

There was an Old man of the South,
Who had an immoderate ...
But in swallowing a dish,
That was quite full of ...
He was choked, that Old Man of the South.

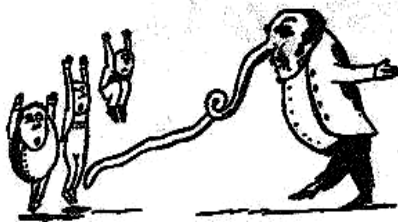
There was an Old Man on some rocks,
Who shut his wife up in a ...
When she said, "Let me out,"
He exclaimed, "Without ...
You will pass all your life in that ..."

There was an Old Man with a gong,
Who bumped at it all the day ...;
But they called out "Oh, law!
You're a horrid ...
So they smashed the Old man with the gong.

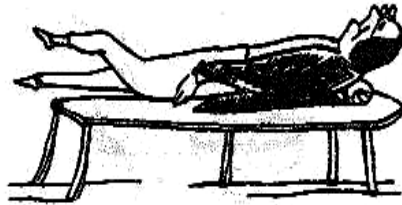
Put in the appropriate words. What parts of speech do they belong to?
There was an Old Man with a nose,
Who said, "If you choose to suppose
That my nose is too long,
You are certainly wrong,
That ... man with a nose.

There was an Old Man of the West,
Who wore a pale plum-coloured vest;
When they said, 'Does it fit?'
He replied, 'Not a bit!'
That ... Old Man of the West.

There was an Old Man of Moldavia,
Who had the most curious behaviour;
For while he was able,
He slept on a table.
That ... Old Man of Moldavia.

There was an Old Man of Quebec,
A beetle ran over his neck;
But he cried, 'With a needle,
I'll slay you, O beadle!'
That ... Old Man of Quebec.

There was a Young Lady of Bute,
Who played on a silver-gilt flute;
She played several jigs,
To her uncle's white pigs,
That ... Young Lady of Bute.

There was a Young Person of Smyrna,

Whose grandmother threatened to burn her4
But she seized on the car,
And said, 'Granny, burn that!
You ... old woman of Smyrna.

Writing Limericks

Try your hand at writing limericks.

Remember, that The first line of a limerick introduces a person. The limerick then develops a story based around something happening to this character, or some characteristic features about the character which are amusing.

Line 1.

Notice the first line often finishes with a person or place name. An easy way to start is to choose a place name. For example: London. Alternatively, pick a boy's or girl's name that has one syllable. For example: Tom.

A common way to start a limerick is with the lines:

There once was a man from...

There once was a girl called...

There was a young boy from...

There once was a lady ...

A possible starting line could be

There once was a lady whose knee

This line fits in with the patterns for limericks as it has 3 beats and 8 syllables. So our second line must also contain 8 syllables with a further 3 beats. It is important to have the same number of syllables and this may mean changing the structure of the first line. If you can only think of a second line that contains nine syllables, you can always add a one syllable word to line 1, for example the word young before man. Likewise, removing the word once reduces the number of syllables to 7.

Line 2

Now make a list of words which rhyme with the last word of the first line. The list could also include short phrases.

be, bea, bee, blea, brea, bree, brie, chea, chee, cie, cree, dee, fee, flea, flee, free, gee, he, hee, kea, kee, key, khe, ki, klee, lea, lee, mea, mee, nee, pea, plea, pre, pree, pri, qui, schlie, schnee, sea, see, sep, she, shi, ski, slee, smee, snee, spie, spree, tea, tee, thee, thi, three, , tree, tsewe, wee, wiehe, yee, zea, zee

Use one of the rhyming words to end the second line of your limerick.

Remembering to have the same number of syllables in each line (between 7 and 10). From looking at the list of rhyming words, we could make an amusing story around a bee.

Was suddenly stung by a bee.

Lines 3 & 4

Once you have an idea for the first two lines you need to develop the story in lines 3 and 4. As this is about being stung by a bee you may wish to brainstorm some ideas around this theme. Often, it only needs one word for the creative process to start. Remember these lines are shorter (about 5 syllables) and the endings need to rhyme.

When asked, "Is it sore?"

He said, "Not anymore"

Line 5

Line 5 needs to rhyme and have the same number of syllables as lines 1 and 2. It also needs to finish the story. The following would be a suitable ending as three rhymes with knee and bee and it contains 8 syllables.

It stopped aching about half past three.

Список використаних джерел

1. Баринаова Е. Английское чувство юмора. И что тут несмешного? Режим доступа : <https://denisschool.livejournal.com/3110.html>
2. Большой энциклопедический словарь. Режим доступа : http://www.endic.ru/enc_big/JUmor-71244.html
3. Демурова Н.М. Об эксцентрическом в английской детской литературе / Н. М. Демурова. // An Anthology of Children's Literature. Хрестоматия по английской и американской литературе. Изд. «Просвещение». М.-Л., 1965. – С. 13-28.
4. Демурова Н. М. Эдвард Лир и английская поэзия нонсенса. режим доступа <http://www.limericks.narod.ru/lear.htm>
5. Засоби вираження гумору у віршах для дітей і деякі аспекти їх перекладу. Режим доступу : https://studbooks.net/1896426/literatura/sredstva_vyrazheniya_yumora_stihah_detey_nekotorye_aspekty_perevoda
6. Пропп В. Я. Проблемы комизма и смеха. Ритуальный смех в фольклоре (по поводу сказки о Несмеяне). (Собрание трудов В. Я. Проппа.) Научная редакция, комментарии Ю. С. Рассказова. – Издательство "Лабиринт", М., 1999. – 288 с
7. Толковый словарь иноязычных слов : свыше 25000 сл. и словосочетаний [Автор-сост. Крысин Л. П.]. – М. : Эксмо, 2007. – 941 с.
8. Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному. Серия Азбука-Классика, 2016 – 288 стр
9. Чапек Карел. Путешествия. М.: Художественная литература, 1988 г. – 608 стр.].
10. Чуковский К. И. Собрание сочинений в 15 т. Т. 2: - От двух до пяти, М., Терра - Книжный клуб, 2001
11. Lear E. The Book of Nonsense. Retrieved from <http://www.nonsenselit.org/Lear/BoN/bon010.html>

12. Partridge Eric. The Nonsense Words of Edward Lear and Lewis Carroll. In: Here, There and Everywhere, London, 1950, pp. 162-188

Зміст

Передмова	3
Англійський гумор	4
Поняття комічного і ексцентричного в художній літературі.....	5
Поезія нонсенса. Лімерик. Евард Лір та інші.....	7
Інтонаційні особливості лімериків.....	17
Питання і завдання.....	19
The World of Nonsense.....	21
Questions and tasks.....	34
Stylistics of the limerick.....	35
Orthographical humour.....	38
Structure of the limerick.....	39
Rhyme in the limerick.....	42
Writing limericks.....	46
Список використаних джерел.....	48